

עוד בטרם מלאו לו שש שנים נתייתם חיימק'ה מאביו. שנתיים תמימות הצליחה אמו לעמוד בניסיון ולכלכל את בני משפחתה לבדה, עד אשר קרסה. עול הפרנסה יחד עם עול חינוך ילדיה היו עבורה קשים מנשוא, ובשלב זה החליטה להינשא בשנית, בתקוה שבעלה לעתיד יחלוק עמה את העול הכבד הרובץ על כתפיה.

אחר נישואיה עברה לסעמינוץ - מקום מגוריו של בעלה החדש. לפי החוקיים המקומיים, במקביל ללימודים בתלמוד תורה, היה על חיימק'ה ללמוד אף בבית הספר הכללי. ובזכות כישרונותיה הבלתי רגילים, ההצלחה האירה לו פנים אף בלימודי החול, ובהיותו אך בן אחת עשרה סיים את לימודיו בבית הספר העממי בהצטיינות רבה.

אביו החורג היה ירא שמים, אך יחד עם זה, בגלל תמימותו הצליחו המורים החילוניים לשכנעו שכדאי לחיימק'ה להמשיך בלימודי החול במוסדות להשכלה גבוהה, כך הוא עתיד להפתיע את העולם בגאונותו ויהיה מדען בעל שם עולמי. אף אחיו הבוגר נתפס בדעות אלו, ושניהם החליטו פה אחד לשלוח אותו ללימודי השכלה, במקום לשלוח אותו לישיבה כשאיפתו.

כל ניסיונותיהם להסתיר מחיימק'ה את תכניתם לא צלחו. הוא עלה על מזימתם ומאז שקע בעצבות רבה, ביודעו כי לא יצליח להניא את אביו החורג ממזימותיו, ואף ידע כי בתנאים הקשים של תלמידי הישיבות, לא יוכל להימנות עליהם לולא תמיכתם של הוריו.

אמו הצדקנית של חיימק'ה לא היה שותפה כלל לדעתו של בעלה - אביו החורג של חיימק'ה. אך בהבינה את המצב הרגיש של הבית, לא היו לה כוחות להתווכח עם בעלה, וכל מה שנותר לה הוא להתפלל בלבה כי מזימותיו לא יצליחו, ובנה הצדיק יזכה בסופו של דבר להגשים את חלום חייו וללמוד תורה בישיבה.

הימים עברו, ובינתיים היה חיימק'ה לומד תורה מפי רבה של סעמינוץ הגאון רבי יהודה לייב לעפלער זצ"ל, ובהתרגשות רבה היה סופר את הימים וממתין בקוצר רוח עד אשר יגיע לגיל מצוות, אז הבטיחה לו אמו שתעשה כל אשר לאל ידה כדי שיילך לישיבה.

בהגיע היום המיוחל - ר"ח חשוון תרכ"ב, היה הנער חיימק'ה מרוגש מאוד, ומרוב התרגשות לא עצם את עיניו. באשמורת הבוקר, קפץ ממיטתו ופסע בזהירות על בהונות רגליו לעבר חדרה של אמו, לבדוק אם היא כבר התעוררה משנתה. תוך כדי צעידתו, שמע רחשים מכיוון המטבח, הוא ניגש לשם, ולפליאתו ראה את אמו יושבת שם רכונה על סדור 'קרנב מנחה', ולאור מנורת נפט קטנה שופכת שיח לפני בוראה, ודמעותיה נגרות על גבי דפי הסדור הצהובים.

דקות ארוכות עמד כך חיימק'ה, עד אשר נסחף והצטרף אף הוא לתפילות האם. לפתע הבחינה האם בדמות הניצבת לידה, ועיניה יישרו מבט עמוק של אם אוהבת ומרחמת לעבר עיניו של בנה. ספקות רבות היו לה כל העת האם יצליח חיימק'ה לשרוד את הקשיים העצומים שבני הישיבות מתמודדים איתם, אך מצד שני שאיפתו העצומות של בנה ורצונה העז לקיימן, יש בהן כח עצום לתמוך בו ולעזור לו. היא שיתפה את בנה בספקותיה, ודממה צורמת השתררה בחדר. אז אזרה האם עוז, ופנתה אליו ישירות ברוך אימה: 'נו, מה החלטת?' לאן פניך מועדות?

ל'זורבאו! (מקום הולדתו של חיימק'ה - שם היתה ישיבה טובה לצעירים) ענה חיימק'ה בהחלטיות.

להתפלל בכוונה

הגאון רבי אהרן זכאי שליט"א

כותב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בזה הלשון: וכבר היה מעשה בעת אחד בגלות המר הזה, שהיה עת רצון למעלה על גאולתנו ועל פדות נפשנו, ובא בחלום לצדיק אחד שהיה בדור ההוא, שהיה עת רצון גדול, ונתעוררו כל הפמליא של מעלה, אך הס"מ קטרג, ואמר הלא רוב ישראל אינם מתפללים בכוונה, והראיה שאינם עונים אמן אחר ברכת המחזיר שכינתו לציון, ועל ידי הקטרוג הזה, נשתקע הדבר ונארך הגלות ועדיין לא נושענו (כף החיים סימן י"ג אות ט"ו).

אשר על כן איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, והחלש יאמר גבור אני, להשתדל עד מאד להתפלל בכוונה יתירה ובמחשבה טהורה לפני אבינו שבשמים. ויסיר האדם בעת התפילה כל מחשבה זרה והרהור רע, ויתלה תקוותו בבורא עולם אשר בידו נפש כל חי, והשם יתברך הטוב והמטיב ישמע את תפילתו ויאזין לתחינתו, וכמו שאמרו רבותינו בתלמוד: "אם כוונת את לבך בתפילה, תהא מבושר שנשמעה תפילתך" (ירושלמי ברכות ה, ה).

ישיבה

צריך שיכוון בלבו פירוש המילים שמוציא בשפתיו ויחשוב כאילו שכינה כנגדו ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו, עד שתישאר מחשבתו ומונתו זכה בתפלתו. ויחשוב כאילו היה מדבר לפני מלך בשך ודם, היה מסדר את דבריו ומכוון בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חוקר כל המחשבות.

שולחן ערוך, סימן צ"ח סעיף א'.

פרשת ויגש

הודש טבת תשפ"ג

לעילוי נשמת

ה"ר אלטר אהרן יצחק

ב"ר יוסף הרשקוביץ

זצ"ל

נלב"ע י"ז טבת תשע"ז

להחזיר את הנשמות המופקדות אצלו בבוקר. ואין צריך לזה נטילת ידיים ואף אן ידיו מטונפות. רבנו יעקב עמדין זצוק"ל בסידור בית יעקב, הוא הדעה היחידה שחולקת בנושא זמן אמירת ברכת מודה אני, טוען רבי יעקב עמדין, שאין לומר מודה אני בשפתיו לפני נטילת ידיים, האפשרות היחידה היא: לחשוב את הברכה ולא לאמרה בפיו, ואם אמר את הברכה לפני נטילת ידיים, יצא שכרו בהפסדו.

יש שמוסיפים נוסח מספר זוהר חדש "הי רצון שלא אכעס ויהי לבי נכון ומסור ביד" - נוסח זה נוסד עפ"י מדרש בבראשית רבה ומדרש שוחר טוב.

בבראשית רבה (פס"ח) מובא נוסח שונה לאמרו בבוקר: מודה אני לפניך ה' אלוקי שהוצאתני מאפילה לאורה".

הגאון רבי ישראל חיים פרידמן זצוק"ל בספרו לקוטי מהרי"ח (סדר השכמת הבוקר עמ' א) הביא את סידור רבי קאפיל שכתב נוסח הודאה אחר: מודה אני לפניך מלך חי וקיים, אדיר ונאור, המפואר בגבורה וגדולה ולו הבינה והחכמה והכבוד אשר ברב חסדו ואמתו החזיר בי נשמתו אשר הפקדתי בידו.

הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א מביא בספרו ילקוט יוסף (א, ס' א, סעי' ט עמ כט בהערה) ואע"פ שכבר נתקנה ברכת אלוקי נשמה על החזרת הנשמה בבוקר, בכל אופן אומרים גם מודה אני, להורות על ההודאה שבאה מיד כשניעור משנתו, כן משמע שהיתרון שיש לתפילת מודה אני על אלוקי נשמה שאומרים אותה מיד, גם ללא נטילת ידיים, בשונה מברכת אלוקי נשמה שצריכה נטילת ידיים.

כותב הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל בספרו דעת נוטה: נשים שאומרות בבוקר מודה אני, יאמרו עם ניקוד קמץ באות ד, כן דעת הגרשז אויערבאך בספרו הליכות שלמה (ח"א פ"ב הע' 17), קדם להם רבי וולף היידנהיים בסידור שפה ברורה - רו"ה, שיצא בשנת תקס"ח.

יסוד התפילה, בקשות פרטיות

הגאון רבי יעקב משה חרל"פ זצוק"ל

יסוד התפלה אינו מפני שאנו זקוקים למה שנאמר בה, אלא מפני שהאמת כך היא, שהוא חונן לאדם דעת, רוצה בתשובה, מרבה לסלוח, גואל ישראל, רופא חולים, מברך השנים, מקבץ נדחי עמו ישראל, אוהב צדקה ומשפט, שובר אויבים ומכניע זדים, משען ומבטח לצדיקים, בונה ירושלים, מצמיח קרן ישועה ושומע תפלה. מפני שהאמת כך היא, רוצים אנו בהפקת אמת זו. את עצמנו אנו מסלקים לצדדים, ואך את האמת אנו מבטאים ולה מודים ומיחלים.

ולמרות שלא היה יפה מאתנו לבקש ממרום בעד כל פרטי צרכינו, ויפה יותר היה לסמוך עליו ית"ש שיעשה כרצונו, - למרות זה הננו מרבים בתפלה ובתחינה על כל פרט ופרט ופרטי פרטיות, כדי לגלות שהשגחתו פרושה על הפרט כמו על הכלל, על היחיד כמו על הצבור, "השוה ומשוה קטן וגדול". וזה מביא תועלת לבריאה.

ואף גם זאת, הצער שהננו מרגישים מכל דבר שאינו נעים לנו, הרי זה שלוח ממרום אלינו לעוררנו ולהודיענו שבידינו למנוע את הצער הלזה. וגם שלא לגרום צער למעלה, "בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת

חיימק'ה התפלל תפילת שחרית כותיקין, אכל ארוחת בוקר דלה, נטל עמו את תרמילו עם מעט בגדים שהיו בו, ויחד עם חבר בן גילו עזבו את סעמניטץ בדרכם לוורבאו. אמו של חיימק'ה לוותה אותם, וכל הדרך מלמלה פרקי תהילים להצלחתו. כאשר הם יצאו מן העיר, ביקש חיימק'ה מאמו שתשוב לביתה. בתחילה היא סירבה, ורק לאחר ששכנע אותה שמכירים הם את הדרך והוא סמוך ובוטח באבי היתומים שינחה אותם בדרך הישר אל מחוז חפצם, נפרדה ממנו אמו בנשיקה אוהבת על הלחי, וכשדמעות זולגות מעיניה בירכה אותו שיגדל ויפרח לתלמיד חכם גדול.

זו היתה תחילת דרכו של חיימק'ה, ובסופה הפך להיות רבה של ירושלים, ה"ה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל.

ד' אמות של הלכה

מודה אני | הודאה לבורא

כותב רבנו משה בן מכיר זצוק"ל בספרו סדר היום (סימן א) ובקומו יאמר מיד "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה אמונתך". ואין צריך לזה נטילת ידיים, כי אפילו יהיו ידיו מטונפות אין חשש כיון שאינו מזכיר לא שם ולא כנוי.

מודה אני - **מסביר רבי חנוך זונדל ב"ר יוסף זצוק"ל** מביאליסטוק בספרו עץ יוסף יתן את ההודאה הזו על החזרת נשמתו בשמחה עצומה, כמו שמבואר בזוהר 'מי שהביא פקדון לחברו והוא חייב לו, תופס בפיקדון בשביל החוב', כך אנו מפקידים את הנשמות שלנו כל לילה בידי של הקב"ה, והוא מחזירם לנו אבל אינו תופס בשביל מה שאנו חייבים...

ולכן כתב הזוהר שיש ללמוד מהבורא שאין לתפוס את הפיקדון של החבר אפילו כשהוא חייב לו ועל כך אנו אומרים מודה אני, כדי להודות ולשבח על כך.

רבי אריה לייב ב"ר שלמה גורדון זצוק"ל בחיבורו עיון תפילה (סידור אוצר התפילות ח"א) כותב: בנוהג שבעולם אדם מוסר פיקדון לשמירה, אז השומר מעביר את הפקדונות מאחד לשני, אבל בורא עולם אינו כך אלא "ה' אלוקים אמת", אמר רבי אלכסנדר: בני אדם מפקידים חדשים ומקבלים שחוקים ובלויים, אבל אצל הבורא מפקידים שחוקים ובלויים ומקבלים חדשים.

ובחיבורו תיקון תפילה (סידור אוצר התפילות ח"א) כותב: הנוסח הזה של 'מודה אני' לא מופיע בראשונים, ונראה שתקנו אותו חסידים האחרונים, לומר אותו בשעת הקימה, תחת ברכת אלוקי נשמה שאי אפשר לאמרה לפני נטילת ידיים.

משמע מדבריו שאפשר לומר מודה אני לפני נטילת ידיים, כן כתוב בערוך השולחן (או"ח ד, כ) ונוהגים לומר מודה אני לפניך מלך חי וקים וכו' מיד בקומו ממטתו אף שאין ידיו נקיות, מפני שאין שם וכינוי.

רבנו ישראל מאיר הכהן זצוק"ל בספרו המשנה הברורה (א סק ח) טוב לומר תכף בקומו מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתו בחמלה, רבה אמונתך", בחמלה, לעצור. ואחר כך רבה אמונתך כמו שכתוב "חדשים לבקרים רבה אמונתך", שהקב"ה מקיים אמונתו

טעם לזה שכשהאדם מתבונן לפני מי הוא עומד עכשיו להתפלל, כמ"ש חז"ל ודע לפני מי אתה עומד, צריך שיאחז בו פחד גדול ואפשר שמרוב הפחד לא יוכל לפתוח פיו... לכן מקדים ומבקש ד' שפתי תפתח, כלומר: עזרני שאוכל לפתוח פי ולדבר לפניך.

וקראתי פעם מעשה ברוסיא בימי הצאר ניקולאי, שהי' אדם אחד קבלן שעשה כביש גדול בעיר הבירה, והמלך נסע על הכביש ומצא מאד חן בעיניו טיב עבודתו, ונתן לו כבוד הכי גדול במדינה, כלומר שהזמין אותו לבוא אל ארמונו לשיחה... והנה כשהופיע האדם הזה לפני המלך אחזו פחד ורעדה ונתכווצו גידי לשונו, ונעשה אילם ממש ולא היה יכול להוציא הגה מפיו מרוב פחד ונשאר כך אלם לכל ימי חייו... א"כ ק"ו כשעומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אם יתבונן היטב לפני מי הוא עומד, אפשר שיאחזנו פחד גדול ולא יוכל לדבר כלל, לכן מתחיל ומבקש ד' שפתי תפתח! ומסיים היערות דבש שאמנם כשאדם עומד ואומר ד' שפתי תפתח. מתקבצים כל המלאכים וצוחקים עליו ואומרים האדם הזה עד עכשיו כל היום לא פסק פיו מלדבר דברים בטלים וכל מיני שטויות, וכעת מבקש שהשם יפתח פיו!?!...

על כל פנים כך תיקנו חז"ל, והנה מתחיל האדם להתפלל ברוך אתה וכו', ומיד כבר משוטט במחשבותיו ממקום למקום וכו' כנ"ל, והרי מחשבה לפני הקב"ה כדיבור, וא"כ כמה צריך האדם הזה להתבייש בעצמו, שמקודם מבקש ד' שפתי תפתח כלומר שמפחד שמא מרוב פחד לא יוכל לדבר כלל ואח"כ מדבר במחשבותיו שטויות והבלים מכל המינים!... אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה! ולזה צריך גם מדות טובות, כי אם אין לאדם מדות טובות יחשוב באמצע שמ"ע בהקפדה על פלוני ועל פלוני וכו', וכלל גדול הוא: אם האדם לא ריכך מידותיו שיהי' עדין המידות ואציל נפש אינו יכול לצמצם מחשבתו שתעמוד במקום אחד בתפלה!

כוונה מעכבת או לא?

הגאון רבי אברהם יצחק סורוצקין זצוק"ל

בספר מרפא לשון להגאון ר' רפאל המבורגר זצ"ל כתב שבכל תפלה צריך שתהא תשובה לפניו וכמו שנראה מסדר הכתובים באיכה (ג, מ-מא) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה' והדר כתיב נשא לבבנו אל כפים, וטעם הדבר כי הכוונה מעכבת בתפלה ובעל עבירה לא שייך שתהא כוונתו טהורה, וכתב שם שצבור עדיף שבתפלה בצבור אין צריך תשובה קודם התפלה, וצריך ביאור כוונתו ויסוד החילוק בין יחיד לציבור.

והנה בתענית (דף ח' א') אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר 'נשא לבבנו אל כפים' לכאורה קשה והרי שמואל דרש 'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו' וגו' ואע"פ כן והוא רחום יכפר עון וגו' לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור, ומפרש רש"י ש"משים נפשו בכפו" פירושו: שיתפלל בלב שלם שיחיד צריך להתפלל בלב שלם וצבור לא צריך להתפלל בלב שלם.

והנה הרמב"ם (בפ"ז מהל' תשובה ה"ג) כתב אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון גזל

קלני מראשי קלני מזרועי" (חגיגה טו, ב), ושעל כן עלינו להתאמץ בתפלה למנוע את הצער ולמלא את השליחות של מעלה שמעוררת אותנו על ידי הצער לסלק כל מכשול מהעולם, שגם מכשול פרטי נוגע להכלל.

ובאופן תפלה כזה הננו מקיימים מה שאמרו שלא לזלזל בדברים שעומדים ברומו של עולם, היינו לדעת שכל פרט איננו פרט לעצמו בלבד, אלא הוא מהדברים העומדים ברומו של עולם, שכל העולם מתרומם ומתעלה על ידו. ומה שהפילוסופים לא רצו לייחס השגחה פרטית ואמרו שלא נאה לייחס זה למעלה, היה רק מחוסר הבנה בערכה של הבריאה. לו ידעו שהפרט משולב עם הכלל, היו יודעים שאין כבוד יותר גדול מלייחס אליו את ההשגחה על כל פרט ופרט, שכל כך גדולים הם מעשיו, שגם הפרט הוא כלל, אשרי העם אשר באור פניו יהלכון והם הם תמימי דרך ההולכים בתורת ד'.

קביעת מקום לתפילה

הגאון רבי אליהו לאפיאן זצוק"ל

(גמרא ברכות דף ו' ע"ב) אמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים עליו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו, ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב (בראשית י"ט) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם", ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (תהלים ק"ו) ויעמוד פינחס ויפלל".

(עוד שם דף ז') אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים תחתיו, שנאמר (שמואל ב' ז') ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה.

הנה איך שנפרש, דבר זה ברור שאם בקביעת מקום לגוף שהוא רק לבוש לנפש שכרו הרבה מאד כאמור, קל וחומר שאם יקבע מקום לנפש בתפלתו, כדלהלן א"ה.

וזה אומר שיש להתבונן מזה, כי רצון השם הוא שתפלתו של אדם תהי' בקביעות מקום דווקא, והטעם כי בקביעות מקום מתפלל האדם במנוחה ובלא בלבול הדעת, ולא כמו אותם האנשים שהולכים מביהכ"נ לביהכ"נ וממקום למקום שמבלבלים את עצמם ותפלתם בחטף, וא"כ יש ללמוד מזה אם רצון השם הוא שהתפלה תהי' בקביעות מקום לגוף, שהוא רק לבוש בשרי, ק"ו האדם עצמו הינו הנשמה, וזה עיקר האדם, ככתוב וייצר וגו' ויפח באפיו נשמת חיים" והיא - המחשבה! שם בודאי צריך האדם שיקבע מקום, היינו שלא יטריד את עצמי ממחשבה למחשבה בשעה שעומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ויקבע מקום למחשבה אחת ויחידה - שעומד הוא לפני השי"ת! והרי רק לפניו ישנו מצב של מחשבה כדיבור, כי הדיבור הוא הביטוי דרך הגוף היינו דרך הלבוש הבשרי, והמחשבה זה הביטוי הישר מהנשמה - זהו האדם עצמו, וא"כ יתבונן האדם שעומד ומדבר ישר לפני הקב"ה ובאמצע פונה מהמלך מלכו של עולם ומחשב - היינו מדבר - מכל הענינים שחושב כל היום... אם הי' מדבר כן לפני מלך ביו הי' מתחייב ראשו למלך...

והנה כשהאדם עומד להתפלל שמ"ע אומר ד' שפתי תפתח, ומפרש רבנו יהונתן אייבשיץ זצוק"ל ביערות דבש

המחלה הידועה ל"ע. - אני זוכר מעשה נורא שראיתי במו עיני, שפעם אחת בקריאת התורה היה יהודי אחד שישב בבית המדרש ופטפט.

הרבי היה עומד במשך כל קריאת התורה עם סטנדר על יד ה'בימה', כדי שהקהל לא יצטרך לעמוד על רגליו כשהוא צועד ממקומו אל הבימה בעת שהוא מקבל עלייה.

אותו יהודי פטפט, והרבי נעץ בו עיניים עם מבט תקיף מאוד, כדי לרמוז לו שיפסיק. האיש לא שם לב, או שכן שם לב והחליט להתעלם, אולי הוא חשב שהוא דיבר מדי בקול, והרבי התכוון רק שהוא ינמיך את קולו מעט, אני לא יודע למה הוא המשיך לשוחח אבל כך היה המעשה והוא פשוט המשיך לדבר.

בשלב זה נקט הרבי בצעד מאוד חריג, כשהעיר ליהודי הזה בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, שאין לשוחח בשעת התפילה ובקריאת התורה, ורבים מהנוכחים שמו לב לכך.

היתה זו פגיעה נוראה בכבודו של היהודי הזה, וכאמור היה זה ההיפך הגמור מטבעו של הרבי, אבל כשזה נגע לשיחה בתפילה או בקריאת התורה - הוא היה תקיף מאוד.

אחרי התפילה, כשעברו כולם לומר 'גוט שבת' לרבי, עבר גם אותו יהודי. הרבי עצר אותו ואמר לו בנועים ובנימה של מעין התנצלות: "בדבר הזה אני לא יכול להעלים עין", כך אמר הרבי, "זה ממש בנפשי!".

וגנבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כן הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה ואלו העונות קשים מאותם שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם וכן הוא אומר יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, הרי כתב הרמב"ם שלא מספיק לשוב מהעבירות לחוד אלא צריך לשוב אפילו מהדעות הרעות והתאוות שיש לו, והיינו שלא נעשה תשובה רק מעצם החטא כ"א שנשוב גם משורש החטא דהיינו התאוות ומדות רעות וכמו שכתב הגר"א באדרת אליהו דברים (ב, ל) שהנפש החוטאת היא משני פנים, ואחד מהם הוא שיודע רבונו ומכוון למרוד מחמת תאוות לבו וזהו נקרא לב טמא רחמנא ליצלן.

ונראה שמה שכתב המרפא לשון שבכל תפלה צריך שתהא תשובה לפניו אין ענינו לשוב על גוף העבירות שאנו עושין אלא לשוב על התאוות ודעות רעות המסירים לבנו ואוטמים לבנו מעבודת ה' וכמו שכתוב 'נחפשה דרכנו ונשובה' שנעזוב דרכנו הרעים שעל ידי זה יוכל לבנו להיות פתוח לעבודת ה', שנתפלל בלב שלם כמו שכתוב 'נשא לבבנו אל כפים', ודווקא ביחיד שצריך להתפלל בלב שלם צריך לשוב מקודם התפלה, אבל בציבור שתפילתם נשמעת אפילו אינן מתפללין בלב שלם אין צריכים לשוב על דרכם הרעים והתאוות שלהם מקודם שיתפללו.

והנה בשמות רבה (בשלח פכ"ב) וכשם שהן טיהרו לבם ואמרו שירה, כן צריך אדם לטהר את לבו קודם שיתפלל, הרי מבואר במדרש שצריך אדם לטהר את לבו שלא יהא לבו טמא קודם שיתפלל, והנה הגר"א באדרת אליהו ביאר שלב טמא היינו לב שמורד בהקב"ה מחמת תאוות לבו, כמו שכתב שכיון שתפלה צריכה שיעבוד בלב שלם צריך לטהר הלב מקודם שיתפלל וכמו שכתב 'נחפשה דרכנו ונשובה' והדר 'נשא לבבנו אל כפים', ונראה שזהו גם מה שמתפללים בשבת ויום טוב 'וטהר לבנו לעבדך באמת' שכיון שתפלה צריך שתהא בלב שלם, צריכין לטהר לבנו מהתאוות והדעות רעות שנוכל להתפלל להקב"ה בלב שלם.

מפתח לכל הישועות

הרב יעקב לוסטיגמן שליט"א

בצעירותו של האדמור רבי משה נתן נע מלעלוב זצוק"ל, הוא היה זה שיזם את השלטים המפורסמים, שעד היום ניתן לראותם כמעט בכל בית כנסת: 'אסור לדבר בשעת התפילה ובקריאת התורה'. הוא המציא את הרעיון הזה של תליית שלטים כאלו בתי הכנסת, והוא גם דאג לגייס מימון להדפיס ולהפיץ אותם בכל מקום אפשרי.

גם על ארון הקודש בבית מדרשו שבבני ברק, הוא הורה שיכתבו 'שתיקה יפה בשעת התפילה', כשהאותיות הראשונות מודגשות, כדי להגיש את ראשי התיבות 'שיבה', כמו שכתוב בספרים הקדושים שמי שנזהר שלא לדבר בתפילה זוכה לאריכות ימים ומגיע לשיבה. - הרבי היה אומר שההימנעות מדיבור בשעת התפילה, היא המפתח לכל הישועות, ואף ציין זאת כסגולה מיוחדת נגד

מזלא טבא וגדיא יאה
להר"ד אברהם שאג שליט"א
מרחיב שערי התפילה
בגני הדר - פתח תקווה

לרגל הכנס בני יקיר וחכים
הבה"ח נחום נ"י
לעול תורה ומצוות

שבע ברכות לחתן המצוות
שיגדל ויפרח
במעלות התורה והקדושה
לתפארת הוריו
ולתפארת משפחתו הנכבדה
אמן כן יהי רצון!

רבונו על עולם הריני בא לפניך בשמחה רבה על שהחיתני וקימתני והגעתני לזמן הזה, מה נכבד היום הזה בעיני אשר בו אני נכנס בגדר בר מצוה, ומעתה אני מצוה בכל מצותיך, על זה שמח לבי ויגל כבודי... (פלא יועץ)

מקורות | הכרת הטוב:

סדר היום - מכון סדר היום מהדו' תשע"ה | סידור אוצר התפילות ב' כרכים, דפוס ראם תרפ"ח | משנה ברורה דרשו - מהדו' חדשה | סידור בית יעקב - דפוס ז'יטומיר תרמ"א | זוהר חדש - דפוס מונקאטש תרע"א | לקוטי מהרי"ח - דפוס סאטמר תרצ"ב | ילקוט יוסף מהדו' תשע"ו | דעת נוטה מהדו' תשע"ו | הליכות שלמה - מהדו' תשס"ז | הרב ישראל ליוש שליט"א - דרשו | לב אליהו - מהדו' תשל"ט | מי מרום - דפוס תשי"ג | התפילה והלכותיה מהדו' תשס"ו | רינת יצחק - מכון לחקר הנביאים מהדו' תשס"ח | הרב ישראל הרשקוביץ שליט"א